Irmeli Myllymäki

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

VNS 16/2022 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Valtioneuvoston tulevaisuusselonteosta. Lausunnossamme tuomme ensin esiin yleisiä huomioita kuntapolitiikkaan liittyen ja sen jälkeen nostamme esiin sivistys- ja hyvinvointipolitiikkaan ja kuntien sivistyspalveluihin liittyviä näkökulmia.

Yleisiä huomioita kuntapolitiikan näkökulmasta

Kuntien laaja-alaista roolia palvelujen järjestäjänä ja tuottajana sekä paikallisen toiminnan ja yhteisöllisyyden rakentaja ei ole tunnistettu riittävällä tavalla. Kuntalain (2015/410) 1 §:n mukaan kunnan perustehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla (Kuntalaki 410/2015 1 §). Kunnilla on laaja rooli sivistyksen, hyvinvoinnin, työllisyyden ja elinvoiman sekä terveellisen ja turvallisen elinympäristön edistämisessä sekä paikallisen yhteisöllisyyden rakentajana. Kunnat toimeenpanevat käytännössä paikallisella tasolla eri ministeriöiden sektorikohtaiset politiikat ja lainsäädännön. Palvelutuotannon rinnalla on syytä tunnistaa kuntien merkittävä rooli asukkaiden osallisuuden kokemukselle myös tulevaisuudessa. Kuntien päätöksenteko on lähinnä asukkaiden arkea, ja tällä paikallisdemokratialla on merkitys osallisuudelle, vaikuttamiselle ja koko demokraattiselle järjestelmälle.

Selonteossa korostuu tulevaisuuden sukupolvien perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen. Hyvinvointiyhteiskuntamme kestävyyden näkökulmasta on tarpeen käydä keskustelua siitä, miten eri sektorikohtaisessa lainsäädännössä tasapainotamme perusoikeuksien toteutumisen, julkisen talouden säästötavoitteet, paikallisen itsehallinnon ja yhteisöllisyyden sekä kuntien erilaistumisen. Kyse on siitä, miten perusoikeuksien toteutumisen rinnalla turvaamme paikallisen demokraattisen päätöksenteon ja paikalliset ratkaisut, edistämme taloudellisesti kestäviä ratkaisuja ja turvaamme toimivat ja tehokkaat ratkaisut erilaisissa kunnissa ja kaupungeissa. Tasapainottamalla näitä neljää näkökulmaa vahvistamme sekä luottamusta päätöksentekojärjestelmään että tulevaisuuteen eri puolella Suomea.

Selonteossa tarkastellaan monipuolisesti sekä kaupunkien että pienten kuntien haasteita ja mahdollisuuksia. On tarpeen tunnistaa, etteivät kaikki kaupungit ole kasvavia, eivätkä kaikki pienet kunnat supistuvia. Kuntien erilaistuminen on syytä huomioida valtion normiohjauksessa, rahoitusjärjestelmässä ja muissa ohjauskeinoissa, ja tämä tarkoittaa räätälöityjä ratkaisuja ja tukea erilaisille kunnille ja kaupungeille. Sektorikohtaisten politiikkojen rinnalle tarvitaan entistä vahvempaa kaupunki-, maaseutu ja saaristopolitiikkaa. Näin voidaan turvata tulevien sukupolvien oikeuksien toteutuminen erilaisissa kunnissa ja kaupungeissa.

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kestävän kehityksen tavoitteiden eri ministeriöiden sektorikohtainen ohjaus voi johtaa siihen, että menetetään ne toimeenpanopotentiaalit, joita kunnilla olisi mahdollisuus toteuttaa monialaisena toimijana. Kestävän kehityksen tavoitteiden yhtäaikainen edistäminen kunnissa edellyttäisi myös poikkihallinnollista kehittämisen tukea valtion suunnalta. Ennen kaikkea kestävän kehityksen tavoitteet olisi hyvä olla ajallisesti ja toiminnallisesti sopusuhteessa toisiinsa valtion tasolla, ja niiden toimeenpanossa olisi syytä suunnitella resurssien riittävyys kunnissa.

Selonteossa tarkastellaan lainvalmistelun vaikutusarviointia, jonka todetaan olevan keskeisessä asemassa tulevien sukupolvien huomioon ottamisen edistämisessä. Kuntien poikkihallinnollisen toiminnan näkökulmasta lainvalmistelun vaikutusarviointien parantaminen edellyttää yhteistoiminnallisuutta sekä vastuuministeriön ja kuntien että eri sektoriministeriöiden välillä. Yhteistyössä kuntien kanssa voidaan paremmin tunnistaa valmistelussa olevan lainsäädännön vaikutusketjut kunnan toiminnassa ja yhteistyössä eri ministeriöiden kanssa voidaan paremmin tunnistaa eri lakien yhteisvaikutukset kunnan toiminnalle.

Koulutus- ja hyvinvointipolitiikkaan liittyvät huomiot

Osaaminen ja sivistys on perusta koko maan ja sen asukkaiden pärjäämiselle ja menestymiselle tulevaisuudessa. Kuntaperustainen, saavutettava ja yhdenvertainen koulutusjärjestelmä Suomessa on ollut onnistunut ja siitä tulee jatkossakin pitää kiinni. Koulutuksen laadun sisällöllisestä kehittämisestä on huolehdittava ja koulutuksen rahoitus on varmistettava.
Koulutus luo pohjaa työelämässä toimimiseen, mutta osaaminen on myös kytköksissä yksilöiden hyvinvointiin ja osallisuuteen. Koulutuspalveluiden yhdenvertaisuus on suomalaisen järjestelmän vahvuus. Ikärakenteen muuttuessa palvelujen järjestäminen on entistä haasteellisempaa ja saavutettavuudesta tulee huolehtia uudenlaisin tavoin. Digitaaliset järjestämisen tavat, kuten etäyhteyksien käyttö oppimisessa tulevat mukaan yhä laajemmin. Palvelujen järjestämisessä kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien välinen yhteistyö on tärkeää. Palveluja tulee voida tarjota monimuotoisilla järjestämistavoilla. Yksityiskohtaisen normiohjuksen sijaan kunnille ja muille koulutuksenjärjestäjille tarvitaan selkeitä tavoitteita ja joustoa palvelujen järjestämisen tapoihin. Yksilön näkökulmasta koulutuspolkua varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja korkeakouluihin on tarpeen tarkastella jatkumona, mikä edellyttää yhteistyötä ja kehittämistä eri koulutusmuotojen kesken myös koulutuspoliittisissa linjauksissa.

Koulutuksen lisäksi kuntien kulttuuri- ja kirjastopalveluilla sekä nuoriso- ja liikuntapalveluilla on iso rooli asukkaiden sivistyksen ja hyvinvoinnin edistäjinä. Sivistyspalveluilla on myös hyvinvointialueiden vastuulla oleviin sote-palveluihin runsaasti yhdyspintoja. Yhdyspintapalveluihin tulee löytää toimivat rakenteet ja yhteistyön muodot kuntien ja muiden koulutuksenjärjestäjien sekä hyvinvointialueiden välille.

Seuraavassa kommentoimme ja nostamme esiin tulevaisuusselonteon kannalta merkittäviä asioita sivistys- ja hyvinvointipalvelujen eri osa-alueilta.

Varhaiskasvatus

Selonteossa on monia varhaiskasvatuksen laatuun ja saatavuuteen liittyviä varsin tuttuja lausahduksia. Niistä ei voi olla eri mieltä. Kuntaliitto on yhtä mieltä siitä, että koko

osaamisen ketjua ja resursointia varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen sekä tieteeseen on vahvistettava ja eriarvoistumiskehitystä on ennaltaehkäistävä . Samoin on selvää, että työhön osallistumisen mahdollisuudet riippuvat myös palveluiden riittävyydestä ja sosiaaliturvasta, vanhempainvapaajärjestelmän kattavuudesta ja varhaiskasvatuksen saatavuudesta.
Kuntaliitto pitää tärkeänä, että koko kasvatuksen ja koulutuksen ketju varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on kunnossa ja että koulutusasteiden välinen yhteistyö toimii saumattomasti. Varhaiskasvatus ja koulutus on laadukasta ja saavutettavaa koko maassa.
Valitettavasti selonteossa ei juurikaan tuoda esiin keinoja siitä, miten edellä mainitut tärkeät tavoitteet voidaan saavuttaa. Miten voidaan varmistaa kaikkien yhtäläiset mahdollisuudet laadukkaaseen varhaiskasvatukseen? Jo nyt varhaiskasvatuksen henkilöstöpula ja tulevaisuuden kehitys asettaa kunnat tilanteeseen, jossa varhaiskasvatukselle asetettua kunnianhimoista henkilöstörakennetta ei voida saavuttaa. On mahdotonta nykyisin lainsäädännöllisin reunaehdoin toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja lisätä samalla lasten osallistumista palveluun. Osaamisen ketjun alkupää varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen tulisikin tarkastella uudelleen. Myös mahdollista maksuttoman varhaiskasvatuksen toteutusmahdollisuuksia tulee kartoittaa ja samalla pohtia, tarvitaanko enää erillistä esiopetuksen kokonaisuutta. Mikään ei kuitenkaan onnistu ilman, että varhaiskasvatuksen ja muiden koulutuskokonaisuuksien perusrahoitus turvataan riittävälle tasolle ja huolehditaan siitä, että saatavilla on riittävästi vaaditun koulutuksen omaavaa henkilöstöä.

Perusopetus

Perusopetus on koko ikäluokan tavoittava oppivelvollisuuteen kuuluva koulutusmuoto. Kunnat vastaavat perusopetuksen järjestämisestä lähikouluperiaatteen mukaisesti. Kuntien ylläpitämä perusopetuksen palveluverkko on edelleen kattava.

Perusopetuksen oppilasmäärät kääntyvät tällä vuosikymmenellä dramaattiseen laskuun, joka luo uudenlaisen paineen saatavuudelle ja saavutettavuudelle. Väestönkehityksen ja maahanmuuton vaikutukset eivät jakaudu tasapuolisesti kuntien kesken. Harvaan asutuilla alueilla syntyy yhä vähemmän lapsia ja kasvukunnissa asukaslukua lisää ennen kaikkea maan sisäinen muuttoliike ja maahanmuutto.

Ikäluokkien pienentyessä koulutuksen saavutettavuuden varmistaminen on yhä haasteellisempaa, mutta tärkeää. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavaan lainsäädäntöön tarvitaankin joustavuutta ja mahdollistamista. Väestönkehityksen vaikutuksiin ja oppilaiden monimuotoisiin tarpeisiin vastaaminen edellyttää paikallista liikkumavaraa päättää opetusjärjestelyistä ja muusta opetukseen keskeisesti liittyvästä toiminnasta. Perusopetuksen järjestämisen yhteistyömahdollisuudet tulee nostaa yhdeksi kehittämiskohteeksi seuraavina vuosina. Etäopetusta tulee selvittää ja mahdollistaa lähiopetusta täydentävänä opetuksen järjestämistapana. Digiloikkaan on valmius olemassa.

Oppilasmäärien väheneminen tulee vaikuttamaan perusopetuksen rahoituspohjaan. Valtio edellyttää menosäästöjä syntyvän palvelutarpeen supistuessa. Kunnissa palveluverkkoa on sopeutettu jo pitkään nousujohteisen kustannuskehityksen hillitsemiseksi. 61 kunnassa palveluverkkoa ei ole enää mahdollista supistaa lopettamatta kunnan omaa peruskoulua. Perusopetuksen laadukkuuteen panostetaan parhaiten pitkäjänteisellä ja riittävällä valtionosuusrahoituksella. Sen sijaan valtion kehittämisavustukset eivät ole kestävä tai vaikuttavuudeltaan paras tapa panostaa lasten ja nuorten koulutuksen

saavutettavuuteen. Valtion tosiasiallinen halukkuus panostaa perusopetukseen näkyy kunnissa valtionosuuksien myönteisenä kehityksenä.

Yhteiskunnan monimuotoistuminen on nähtävissä oppilaiden lähtökohdissa sekä perusopetuksen alku- että päättövaiheessa. Polarisoitumista ilmentää perusopetuksen aikana syntyvät osaamis- ja hyvinvointierot sekä kasvava oppilaiden ohjauksen ja tuen tarve. Perusopetuksen suorittaminen luo pohjan kansalliselle tavoitteelle osaamistason nostamisesta. Perusopetuksen suorittaminen tulee antaa jokaiselle nuorelle hyvän yleissivistyksen lisäksi tosiasialliset valmiudet jatko-opiskelulle. Perusopetuslakiin tehdyt muutokset vuoden 1998 voimaantulon jälkeen eivät ole riittävästi onnistuneet vastaamaan opetuksen järjestämiseen vaikuttaviin toimintaympäristön muutoksiin ja kuntien tunnistamiin kehittämistarpeisiin. Perusopetuksen järjestämisen lähtökohtia ja rakenteita olisi tarkasteltava kokonaisuutena, jos käännettä nykyiseen kehitykseen halutaan.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Lukiokoulutus onkin pääasiallinen väylä korkeakouluopintoihin. Kun selonteossa kiinnitetään oikeutetusti huomiota suomalaisten koulutustason nousun pysähtymiseen ja siten suhteellisen aseman heikentymiseen kansainvälisesti 2000-luvun aikana, nousee lukiokoulutuksen merkitys koulutusjärjestelmässä keskeiseksi. Koulutuksella on mahdollista vaikuttaa aikanaan toteutuvaan skenaarioon.

Lukiokoulutukseen kohdistuu jo tällä hetkellä monenlaisia haasteita. Nuorten ikäluokkien jo pitkään jatkunut pieneneminen useimmilla seutukunnilla näkyy oppilaitosverkon harvenemisena. Lukiokoulutusta tarjoavien oppilaitosten määrä onkin vähentynyt jo noin sadalla 2000-luvun aikana. Muutos on toistaiseksi tapahtunut pääosin oppilaitosten yhdistymisinä, jolloin koulutuksen saavutettavuus on pysynyt hyvänä. Ikäluokkien pieneneminen haastaa kuitenkin oppilaitosverkon tulevina vuosina, jolloin lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyö nousee keskeiseksi. Valtiovallan tuleekin välttää sääntelyn lisäämistä ja sen sijaan mahdollistaa kunnille ja muille koulutuksen järjestäjille erilaisia toimintamalleja.
Valtio on valitettavasti lipsunut rahoitusvastuustaan lukiokoulutuksessa, sillä valtio kohdistaa tälläkin hetkellä lukiokoulutukseen yli sadan miljoonan euron rahoitusleikkauksen. Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmässä oleva rahoitus valtion rahoitusleikkausten jälkeen ei enää vastaa yhteiskunnan lukiokoulutuksen järjestämiselle asettamia velvoitteita ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Onneksi kunnat ovat kantaneet ansiokkaasti vastuuta lukiokoulutuksen laadusta ja saavutettavuudesta. Kunnat vastaavatkin tällä hetkellä jo kolmesta neljäsosasta lukiokoulutuksen rahoituksesta. Valtion lukiokoulutukseen kohdistama rahoitusleikkaus muodostaa kuitenkin keskeisen haasteen, joka on vaarantamassa lukiokoulutuksen koulutusjärjestelmän osana ja siten myös kansakunnan osaamis- ja sivistystason. Kuntaliitto pitää välttämättömänä, että myös valtio kantaa oman rahoitusvastuunsa lukiokoulutuksesta.

Ammatillinen koulutus ja jatkuva oppiminen

Ammatillisella koulutuksella on moninainen tehtäväkokonaisuus koulutusjärjestelmässämme. Se toimii osana toisen asteen koulutuskokonaisuutta ja eri koulutusasteiden välistä polkua sekä omaa vahvan roolin elinikäisen oppimisen ketjussa. Jatkossakin ammatillisen koulutuksen toimintalainsäädännön on oltava yksi kokonaisuus

oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen osalta. Näin voidaan taata ammatillisen koulutuksen saatavuus ja saavutettavuus nuorten ikäluokkien pienentyessä ja mahdollistaa sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen eri puolilla Suomea.

Tähdättäessä koulutustason nostoon ja tavoitteeseen 50 prosentin korkeakoulututkinnon suorittaneista ikäluokissa, tulee samalla huomiota suunnata myös siihen, miten heikomman koulutustason omaavat suorittavat mahdollisesti puuttuvan toisen asteen tutkinnon tai päivittävät jatkuvan oppimisen palveluita hyödyntäen osaamistaan vastaamaan työmarkkinoiden nykyisiä ja tulevia tarpeita. Myös jatkossa ammatillisen tutkinnon tulee antaa yleinen jatko-opintokelpoisuus korkeakouluihin.

Kuten selonteossa todetaan, aiempaa paremmat jatkuvan oppimisen joustavat ratkaisut mahdollistavat työikäisen väestön osaamisen täydentämisen. Tutkimustiedosta tiedämme, että koulutus kasautuu korkeasti koulutetuille ja tämä ryhmä hyödyntää muita enemmän jatkuvan oppimisen palveluita. Selonteossa tunnistetaankin kehittämiskohteeksi jatkuvan oppimisen mahdollistaminen aiempaa vahvemmin koko väestölle. Ammatillisen koulutuksen tarjoamat ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot sekä tutkinnon osat ovat sujuvia tapoja hankkia ja päivittää osaamista ja nostaa osaamistasoaan. Näiden suorittaminen on mahdollista myös työn ohessa.

Oppivelvollisuuden laajentamisella tavoitellaan toisen asteen tutkinnon suorittaneiden määrän nostamista nuoremmissa ikäluokissa ja asteittain koko väestössä. Nykyisessä aikuisväestössä meillä kuitenkin edelleen on merkittävä joukko vailla toisen asteen tutkintoa. Etenkin näiden ilman perusopetuksen jälkeistä tutkintoa olevien saaminen suorittamaan ammatillista tutkintoa hyödyttäisi työllisyys- ja tulokehityksen kannalta niin yksilöä kuin yhteiskuntaa.

TE-uudistuksen myötä työllisyys- ja elinkeinopalveluiden siirtyessä kunnille, tulee kunnille taata aidot mahdollisuudet käyttää osaamisen kehittämistä työllisyys- ja elinkeinopolitiikan sekä kotoutumisen välineenä. Näin vahvistetaan kuntien roolia koulutuksessa. Tähdättäessä työllisyysprosentin nostoon nykyistä korkeammalle, tarvitsemme palveluiden, erityisesti sosiaali- ja terveys-, työ- ja elinkeino- sekä koulutuspalveluiden, monialaista yhteistyötä ja yhteensovittamista, jotta nyt työllisten ulkopuolella oleva joukko saadaan työllistymisen polulle.

Sosiaalinen kestävyys

Selonteossa painotetaan, että poliittisen päätöksenteon tulee mahdollistaa pitkäjänteinen, yli hallituskausien ulottuva valmistelu yhteiskuntaan keskeisesti vaikuttavissa asioissa. Ylisukupolvisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä oikeudenmukaisuus on huomioitava kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Koska kunnat ovat keskeinen yhteiskunnallinen toimija, on huolehdittava siitä, että niillä on mahdollisuudet rakentaa ja toteuttaa pitkäjänteistä hyvinvointipolitiikkaa, joka ulottuu yli valtuustokausien.
Nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää uusia päätöksenteon malleja. Yksi keskeinen konkreettinen työväline pitkäjänteisen päätöksenteon tueksi on päätösten vaikutusten arvioiminen. Valtion tulee viitoittaa tietä ja toteuttaa laadukkaita lainsäädännön vaikutusarviointeja, jotka huomioivat myös haavoittuvassa asemassa olevat väestöryhmät. Tämän lisäksi tarvitaan erityisesti lasten ja nuorten osallisuuteen ja kuulemiseen liittyviä kansallisia ja paikallisia käytäntöjä. Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen on erityisen tärkeää, sillä he eivät voi itse kansalaisoikeuksin vaikuttaa omaan elämäänsä.

Sukupuolten tasa-arvo on keskeinen osa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Myös kunnilla on viranomaisina velvollisuus edistää tasa-arvoa. Tasa-arvo vaatii kuitenkin koko yhteiskunnan tasolla pitkäjänteistä työtä, jossa tavoitteet eivät vaihdu hallituskausittain tai valtuustokausittain. Tasa-arvo on välttämätön elinvoiman perusta. Kuntien osaaminen tulee tunnistaa, kun ratkotaan haasteita, jotka liittyvät esimerkiksi ikään, etniseen taustaan sekä eri sukupuoliin perustuvan eriarvoisuuden kysymyksiin. Kuntaliitto kannustaa moninaisuuden näkemisen enenevässä määrin voimavarana, ei uhkana. Pidämme tärkeänä, että perus- ja ihmisoikeusnäkökulma huomioidaan vahvasti tulevaisuuden mahdollisuuksia ja uhkia pohdittaessa. Selonteko nostaa esiin keskeisiä eriarvoistumiseen ja yhdenvertaisuuteen sekä sukupuolten tasa-arvoon liittyviä haasteita.

Hyvinvointi

Kunnat ovat jatkossa keskeisiä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäjiä. Ne toteuttavat hyvinvointiin liittyviä palveluita ja toimenpiteitä yhteistyössä hyvinvointialueiden sekä muiden toimijoiden kanssa. Selonteossa tulisikin tunnistaa nykyistä muotoilua selkeämmin kuntien ja hyvinvointialueiden yhteinen vastuu ja tiedonvaihto asukkaiden laaja-alaiseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyen. Kansalaisten hyvinvointi ei myöskään ole ainoastaan julkisten toimijoiden vastuulla, vaan niiden tulee omalla toiminnallaan tarjota kansalaisille edellytyksiä ja mahdollisuuksia huolehti omasta hyvinvoinnistaan ja tarvittaessa tukea heitä tässä tehtävässä. Painopisteenä on aivan oikein tunnistettu haavoittuvassa asemassa olevat, mutta samalla on huomioitava myös muiden kansalaisten hyvinvoinnin edistämisen ja ylläpitämisen rooli. Viimeaikaiset yhteiskunnan muutokset (COVID-pandemia, Ukrainan sota, energiakriisi) ovat tuoneet uusia haasteita myös sellaisille väestöryhmille, joiden hyvinvointia on pidetty aiemmin jossain määrin itsestään selvyytenä. Kuntaliitto on erityisen huolissaan kasvavista hyvinvointi- ja terveyseroista.

Selonteossa kuntien toiminnasta on nostettu esiin muutamia palveluita esimerkinomaisesti. Liikunnan ja liikunnallisen elämäntavan oheneminen ja sen vaikutukset on vahvasti tunnistettu ja nostettu esiin hyvinvoinnin osatekijänä. Sen sijaan esimerkiksi elinympäristön suunnitteluun, rakentamiseen ja kehittämiseen liittyvät tehtävät, joilla on merkittävää vaikutusta niin hyvinvointiin, terveyteen kuin laajemminkin sosiaalisten ongelmien ennalta ehkäisyyn, eivät juurikaan näy teksteissä. Maankäytön ja kaavoituksen ratkaisuilla voidaan myös merkittävällä tavalla vaikuttaa esimerkiksi arkiliikuntaan tai liikuntapaikkojen saavutettavuuteen. Myös nuorisotyön sekä kulttuuritoiminnan rooli ja saavutettavuus on nostettava keskeisinä hyvinvoinnin osatekijöinä esiin.

Sote-palvelut, joista vastaavat jatkossa hyvinvointialueet, on nostettu vahvasti esiin. Kuntien näkökulmasta on tarpeen tuoda samalla esiin kuntien laaja hyvinvointia ja terveyttä edistävä, toimintakokonaisuus, jossa varsinkin sivistys, vapaa-aika- ja tekniset palvelut luovat kansalaisille arjen toimintaympäristön ja monipuoliset harrastus ja virkistysmahdollisuudet. Samalla kuntien, hyvinvointialueiden ja muiden toimijoiden yhteistoiminta ja eri elämäntilanteisiin sopivat palvelut sekä mahdollisuudet luovat kokonaisuuden, jotka täydentävät toisiaan. Näin ollen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta toiminnan yhteensovittaminen ja avoin vuorovaikutus eri toimijoiden välillä luovat parhaat edellytykset toimivalle arjelle. Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden yhteensovittaminen esimerkiksi toimivien palveluketjujen kautta on niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti järkevää.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rinnalle on nostettu myös turvallisuus hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osana. Erityisesti viime vuosien mukanaan tuomat terveyshaasteet, kriisit sekä yleinen turvattomuuden tunne ovat olleet omiaan haastamaan myös koettua hyvinvointia. Turvallisuuden osalta voidaan vielä erottaa arjen turvallisuus, joka muodostuu ennen kaikkea asioista, joihin esimerkiksi kuntien omalla toiminnalla voidaan vaikuttaa sekä toisaalta yleisempiin turvallisuus ja toimintaympäristöön liittyvillä poikkeustilanteilla, joissa puolestaan kuntien varautuminen ja siihen liittyvä yhteistoiminta viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa nousee keskeiseen rooliin. Nämä tekijät on tunnistettu selonteossa, mutta on hyvä huomata myös niiden huomattava vaikutus ihmisten hyvinvointiin.

SUOMEN KUNTALIITTO

Hanna Tainio
Varatoimitusjohtaja

Irmeli Myllymäki
Kehittämispäällikkö

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi